

จักรยานสาธารณะเพื่อเชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครด้วย ระบบ ล้อ ราง เรือ : โอกาส และอุปสรรค*

PUBLIC BICYCLES TO CONNECT THE MASS TRANSIT SYSTEM IN BANGKOK WITH WHEELS, RAILS, BOATS: OPPORTUNITIES AND THREATS

จุไรภรณ์ วิจักขณวงศ์

Churaiporn Wijackanawong

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: chuqads@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับจักรยานสาธารณะเพื่อเชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครด้วยระบบ ล้อ ราง เรือ : โอกาส และอุปสรรค พบว่า 1. ด้านโอกาส การบริหารจัดการเพื่อเชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครด้วยระบบ ล้อ ราง เรือ ถือเป็นโอกาสเพราะเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี คือ 1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน โดยจากการเชื่อมต่องดกล่าวทำให้การเดินทางทั่วกรุงเทพมหานคร ทุกมุมเมือง ด้วยระบบขนส่ง ล้อ ราง เรือ 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ โดยมีการพัฒนาและเชื่อมต่อเส้นทางของการเดินทางทั้ง จักรยาน รถโดยสารประจำทาง (ล้อ) รถไฟฟ้า (ราง) และทางน้ำ (เรือ) เข้าด้วยกัน 3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ 4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น โดยมีการเชื่อมโยงการเดินทาง “ล้อ ราง การเดินเรือเบื้องต้นแล้ว 12 คลอง 5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ 6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างทั่วถึง 7) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ 2. ด้านปัญหา 1) เลนจักรยาน สำหรับประเทศไทยไม่เพียงพอ มีมอเตอร์ไซด์เยอะ เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ 2) สภาพทางเท้าแคบ 3) สภาพอากาศที่ร้อน 4) ไม่รวดเร็ว ไม่ปลอดภัย และไม่สะอาด 5) การใช้เรือโดยสารที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล มีเสียงดังก่อกมลพิษทางน้ำและทางอากาศ

คำสำคัญ: จักรยานสาธารณะ; ระบบขนส่งมวลชน; ระบบ ล้อ ราง เรือ

Abstract

This article is a study of public bicycles connecting the mass transit system in Bangkok with wheels, rails, boats: Opportunities and Obstacles. It was found that 1. Opportunity The management to connect the mass transit system in Bangkok by wheels, rails, and boats was an opportunity. because it is in accordance with the principles of good public administration, namely 1) for the benefit of the people from the connection, traveling around Bangkok, every corner of the city by means of transport systems, wheels, rails, boats. By developing and connecting the routes of travel, including bicycles, buses (wheels), electric trains (rails) and waterways (boats) together; 3) efficient and cost-effective in the state's mission; 4) no procedures for working more than necessary by connecting the journey "wheels, rails, navigation, preliminary 12 canals 5) The missions of the government agencies have been improved to keep up with the events. leading to a thorough upgrading of the quality of life of the people; 7) having regular performance appraisals. 2. Problems 1) Bicycle lanes in Thailand are not enough and there are many motorcycles Risk of accidents 2) Narrow pavement conditions 3) Hot weather 4) Not fast, unsafe, and unclean 5) Use of diesel-powered passenger boats, it was noisy polluted water and air.

Keyword: Public Bicycles; Mass Transit System; Wheels Rails Boats System

บทนำ

กรุงเทพมหานคร มีเป้าหมายให้การใช้จักรยานเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการเดินทางที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ให้กับประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพราะใช้จักรยานสาธารณะจะเป็นการเสริมการเดินทางระยะสั้น ๆ ให้เชื่อมโยงกับระบบขนส่งมวลชนสาธารณะล้อ ราง เรือ ของประชาชน อย่างเช่น ใช้จักรยานสาธารณะปั่นไปใช้บริการรถไฟฟ้าบีทีเอส รถไฟฟ้าใต้ดิน หรือเรือโดยสาร เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการติด ไม่ต้องเสียเวลาไปกับการเดินทางบนถนน พร้อมทั้งยังได้มีโอกาสออกกำลังกายทำให้สุขภาพแข็งแรง และไม่สร้างมลพิษที่ก่อให้เกิด PM 2.5 เพิ่มเติม สำหรับวัตถุประสงค์หลัก ที่จัดทำโครงการจักรยานสาธารณะกรุงเทพมหานคร คือเพื่อส่งเสริมการใช้จักรยานจะลดปริมาณการจราจร ที่คับคั่งบนท้องถนน เพื่อส่งเสริมการเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชนขนาดเล็กเพื่อเชื่อมโยงระบบขนส่งมวลชนสาธารณะขนาดใหญ่อื่น ๆ และเพื่อสร้าง

จิตสำนึกในการใช้พลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า ลดภาวะโลกร้อนโดยส่งเสริมการเดินทางที่ใช้พลังงานสีเขียวไม่มีมลพิษและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันโครงการจักรยานสาธารณะกรุงเทพมหานคร ยังคงเปิดให้บริการอยู่ มีจักรยานอยู่ในระบบทั้งสิ้น 363 คัน พื้นที่ดำเนินการ ได้แก่ ถนนสาทร สีลม พระราม 4 วิฑู พระราม 1 พญาไท อังรี ดุสิต ราชดำริ รวมทั้งสิ้น 50 สถานี เป็นการให้บริการฟรีทุกวันไม่มีวันหยุด ตั้งแต่เวลา 06.00-20.00 น. โดยมีการตรวจความเรียบร้อยให้พร้อมใช้งานในทุกวัน รวมทั้งมีมาตรการทำความสะอาดป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด โดยมีการเก็บรวบรวมจำนวนครั้งของการมาใช้บริการจักรยานสาธารณะตั้งแต่เดือนกันยายน 2562-สิงหาคม 2563 มีการใช้บริการเฉลี่ยเดือนละ 3,000-4,000 ครั้ง แต่ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 มีจำนวนผู้ใช้บริการลดลงเหลือเฉลี่ยเพียง 1,000 ครั้งต่อเดือน แต่ปัจจุบันเริ่มกลับมาเพิ่ม โดยผู้ใช้บริการที่เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ส่วนกลุ่มอายุที่ใช้บริการมากที่สุด คือกลุ่มผู้ใช้บริการที่มีอายุระหว่าง 26-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 65 ของผู้ใช้บริการ (เดลินิวส์, 2565)

การบริการจักรยานสาธารณะยังมีอุปสรรคอยู่หลายด้าน เช่น 1) เล่นจักรยาน : หากเป็นประเทศที่รถน้อย และขับกันอย่างระมัดระวัง เล่นจักรยานแทบไม่จำเป็น เพราะทุกคนถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันไป แต่สำหรับไทยที่ขึ้นชื่อเรื่องรถติด มอเตอร์ไซค์เยอะ จึงไม่มีใครอยากเอาชีวิตไปเสี่ยงบนท้องถนน เพราะฉะนั้นเล่นจักรยานจึงจำเป็นอย่างยิ่งถ้าอยากให้กรุงเทพฯ เป็นเมืองจักรยานจริงๆ และมีแล้วก็ต้องสร้างสามัญสำนึกให้มอเตอร์ไซค์และรถเข็นไม่ลงไปเล่นจักรยานด้วย 2) สภาพทางเท้า : ในบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สามารถปั่นจักรยานบนทางเท้าได้เลย เพราะทางเท้ากว้างถึง 3-5 เมตร ในขณะที่ในประเทศไทยต่อให้เคลียร์รถเข็นออกไปแล้ว บางที่ก็มีแค่ 2-3 เมตร แถมพื้นก็ไม่เรียบเสมอกันอีกด้วย มีเพียงหน้าโรงแรม หน้าห้างสรรพสินค้า และสถานที่ท่องเที่ยวเท่านั้นที่มีพื้นที่เรียบพอให้ปั่นจักรยานได้ 3) สภาพอากาศ : เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะประเทศไทยมีแค่หน้าร้อนกับร้อนมากเท่านั้น การปั่นจักรยานไปทำงานระยะทางไม่กี่กิโลเมตรก็ทำให้เหงื่อท่วมไปทั้งตัวได้ (Marketeer Team, 2565)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้สนใจศึกษาเกี่ยวกับ “การเชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครด้วยระบบ ล้อ ราง เรือ” ว่ามีความสอดคล้องกับสภาพทางกายภาพของประเทศไทยมากน้อยแค่ไหน และจะเกิดผลดีอย่างไรบ้างหากการบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลจากการศึกษาสามารถนำไปเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงด้านการบริหารโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในการแก้ปัญหาจราจรในเขตกรุงเทพมหานครต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับจักรยานสาธารณะ

จักรยานสาธารณะ ในระหว่างวันที่ 24-26 ธันวาคม 2557 มีการจัดประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 7 ณ อิมแพ็คฟอรัม เมืองทองธานี ภายใต้แนวคิด “เดินทางสู่สมานฉันท์ ร่วมกันปฏิรูป สังคมสุขภาวะ” ในการประชุมครั้งนี้มีมติเรื่อง “การจัดระบบและโครงสร้างเพื่อส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน” ซึ่งเป็นหนึ่งในจำนวนทั้งหมด 10 มติที่ที่ประชุมฯ ให้ความสำคัญ กระบวนการสมัชชาสุขภาพแห่งชาตินี้เป็นนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการเชื่อมโยงทั้งสามภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาควิชาการและภาครัฐ นโยบายที่ได้มานี้ได้มาจากกลุ่มเครือข่ายต่างๆ เสนอประเด็นที่เป็นประโยชน์กับสาธารณะและได้ใช้มติสมัชชาสุขภาพไปขับเคลื่อนการทำงานส่วนต่างๆ เพราะฉะนั้นจึงคาดหวังได้ว่าการส่งเสริมการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันจะได้รับการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง (สำนักสื่อสารทางสังคม, 2565)

นิตยสาร a day (2015) ได้จัดเทศกาลจักรยานชื่อว่า a day BIKE FEST 2014 ขึ้นในระหว่างวันที่ 6-9 พฤศจิกายน 2557 ณ สถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ มักกะสัน มีองค์กรต่างๆ มาร่วมจัดงาน อาทิ เช่น ร้านจักรยาน ชมรมจักรยาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง และแบรนด์สินค้าชั้นนำออกมาทำแคมเปญเพื่อกระตุ้นให้คนใช้จักรยานเพิ่มมากขึ้น (MGR Online, 2565) ได้จัดกิจกรรมเพื่อฝึกกำลังเครือข่ายองค์กรส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ ชมรมจักรยานทั่วไทย และองค์กรธุรกิจที่ต้องการดูแลสังคม สิ่งแวดล้อม ร่วมกันผลักดันจักรยานสู่นโยบายสาธารณะ ผ่านโครงการ Nation Bike Thailand 2015 โดยจัดงานเสวนา “เดินทางประเทศไทย สู่มองจักรยาน” ขึ้นในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2557 ณ อาคารเนชั่นทาวเวอร์ บางนา และจะจัดกิจกรรมสัญจรทั่วประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 2558 (กรุงเทพธุรกิจ, 2565)

นอกจากนี้ในปี 2556 กรุงเทพมหานครยังมีโครงการจักรยานสาธารณะถึง 2 โครงการ ได้แก่ โครงการจักรยานสาธารณะ Bangkok Smiles Bike และ โครงการจักรยานสาธารณะปันปัน (Pun Pun bike share) โครงการจักรยานสาธารณะ Bangkok Smiles Bike เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยกรุงเทพมหานคร ไม่เก็บค่าบริการเน้นการให้บริการเชิงท่องเที่ยวเป็นหลัก

ส่วนโครงการจักรยานสาธารณะปันปัน เป็นโครงการที่สนับสนุนนโยบายเพิ่มทางเลือกในการเดินทางรูปแบบใหม่ให้แก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมการใช้จักรยานในการสัญจรระยะสั้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเป็นการเชื่อมการเดินทางระบบขนส่งมวลชนต่าง ๆ ดำเนินการโดยบริษัทกรุงเทพธนาคม จำกัด

จักรยานสาธารณะ เชื่อมต่อระบบ ล้อ ราง เรือ จักรยานสาธารณะเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการเดินทางโดยรถสาธารณะ ใช้ทดแทนการเดินทางระยะสั้นได้ หรือใช้สำหรับ

เดินทางเชื่อมต่อกับระบบขนส่งสาธารณะอื่นๆ ได้แก่ รถไฟฟ้า รถเมล์ เรือโดยสาร การใช้จักรยานในเมืองที่มีปัญหาการจราจรติดขัด ดังเช่นในใจกลางกรุงเทพมหานคร จะช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการเดินทาง ช่วยลดการใช้พลังงาน ช่วยลดมลพิษทางอากาศ และยังช่วยให้ผู้ใช้จักรยานมีสุขภาพดีอีกด้วย

ลักษณะจักรยานสาธารณะจะมีรูปแบบเฉพาะที่แตกต่างจากจักรยานทั่วไป และมีระบบอัตโนมัติสำหรับการให้ยืมและเช่าจักรยาน ผู้ต้องการใช้บริการสามารถยืมจักรยานได้โดยใช้บัตรสมาร์ตการ์ด บัตรเครดิต หรือสมาร์ตโฟน

โครงการจักรยานสาธารณะกรุงเทพมหานคร ซึ่งกทม.ได้มอบหมายให้บริษัท กรุงเทพธนาคม จำกัด เป็นผู้บริหารจัดการฯ เพื่อเพิ่มทางเลือกและส่งเสริมการเดินทางในระยะใกล้ๆ ให้กับประชาชนให้สามารถเชื่อมต่อกับระบบขนส่งสาธารณะ ล้อ ราง เรือ ได้สะดวกมากขึ้น เช่น ใช้จักรยานปั่นปั่นเดินทางไปสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอส รถไฟฟ้าใต้ดิน หรือท่าเรือโดยสารใกล้ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการติดขัด และไม่ต้องเสียเวลาไปกับการเดินทางบนถนน ลดการใช้รถส่วนตัว ช่วยลดมลพิษ PM2.5 และยังได้ออกกำลังกายอีกด้วยครับ

ปัจจุบันโครงการจักรยานปั่น ปั่น ยังคงเปิดให้บริการอยู่ครับ เช่น ถนนสีลม สาทร นราธิวาสราชนครินทร์ ราชดำริ พระราม 4 พญาไท และสยามสแควร์ โดยมีสถานีบริการทั้งหมด 50 สถานี มีจักรยานอยู่ในระบบจำนวน 363 คัน ให้บริการทุกวันไม่มีวันหยุด ตั้งแต่เวลา 06.00-20.00 น.โดยเฉลี่ยมีการใช้บริการเดือนละ 3,000-4,000 ครั้ง แต่ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 จำนวนผู้ใช้บริการลดลงเหลือเพียงเดือนละ 1,000 ครั้ง แต่หลังจากสถานการณ์คลี่คลายแล้ว ประชาชนก็ค่อยๆ กลับมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยกทม.ได้กำชับให้มีการฆ่าเชื้อและทำความสะอาดตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 รวมถึงตรวจสภาพรถและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมใช้งานในทุกๆ วัน (กองบรรณาธิการ M2F, 2565)

การเชื่อมต่อนระบบขนส่งมวลชน ล้อ ราง เรือ: โอกาส

การเดินทางทั่วกรุงเทพมหานครด้วยระบบขนส่งไม่ว่าจะเป็นล้อ ราง เรือ นับว่าสะดวกสบายทุกช่องทาง เนื่องจากกรุงเทพมหานคร มีการพัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนให้มีความเชื่อมต่อและครอบคลุมมากขึ้น ตอบโจทย์การเดินทางของคนเมือง ด้วยการพัฒนาและเชื่อมต่อเส้นทางของการเดินทางทั้งรถโดยสารประจำทาง (ล้อ) รถไฟฟ้า (ราง) และทางน้ำ (เรือ) เข้าด้วยกันประกอบด้วยโครงการต่าง ๆ 1) เชื่อมต่อการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าสายสีเขียวส่วนต่อขยาย 25 สถานีและสายสีทอง 4 สถานีรวมจำนวน 29 สถานี 2) ปรับปรุงศาลาที่พักผู้โดยสารรูปแบบใหม่ (Smart Bus Shelter) เช็ค ชาร์จ แอร์ 350 จุด 3) พัฒนาเส้นทางเดินเรือโดยสารในคลองทั้งฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี เชื่อมโยง

การเดินทาง “ล้อ ราง เรือ” และพัฒนาให้เป็นเส้นทางสีเขียว เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการนำเรือไฟฟ้ามาใช้แทนเรือดีเซล ดังนั้น การเดินเรือในคลองผดุงกรุงเกษม 11 ท่า การเดินเรือโดยสารในคลองภาษีเจริญ 15 ท่า และการเดินเรือในคลองแสนแสบ 12 ท่า (สำนักงานประชาสัมพันธ์กรุงเทพมหานคร, 2565)

ในการประชุม คณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (คจร.) ครั้งที่1/2565 ณ ห้องประชุม 301 ตึกบัญชาการ 1 ทำเนียบรัฐบาล ที่ประชุมได้รับทราบ ความคืบหน้าโครงการที่สำคัญ และอยู่ระหว่างการดำเนินงาน อาทิ โครงการ ขอนแก่น Smart City (ระยะที่1) มีการก่อสร้างระบบขนส่งมวลชน ระบบรางเบา สายเหนือ-ใต้ และโครงการระบบขนส่งสาธารณะในเขต จ.ขอนแก่น เส้นทางนำร่องสายสีแดง (สำราญ-ท่าพระ), การพัฒนาระบบขนส่งมวลชน จ.ภูเก็ต (ระยะที่ 1) ช่วงท่าอากาศยานนานาชาติ ภูเก็ต-ห้าแยกฉลอง, แผนแม่บทการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะกลุ่ม จ.ฉะเชิงเทรา, ชลบุรี, ระยอง เพื่อรองรับ EEC และการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองและระบบราง (MR-MAP) ซึ่งดำเนินการแล้ว 10 เส้นทาง และรับทราบความคืบหน้าระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อการเชื่อมต่อการเดินทางสถานีรถไฟฟ้าสายสีแดง (สถานีรังสิต) และการพัฒนาระบบเทคโนโลยีด้านการจราจรและขนส่ง เพื่อแก้ปัญหาจราจรในเขตกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และที่ประชุมได้พิจารณาเห็นชอบ เรื่องสำคัญ 2 เรื่องได้แก่ รายงานความคืบหน้าการศึกษา การแก้ไขปัญหามาตรฐานทางพิเศษ ซึ่งการทางพิเศษแห่งประเทศไทย (กทพ.) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อแก้ไขปัญหามาตรฐานจราจรติดขัดในภาพรวมทั้งระบบ โดยแบ่งเป็นแผนการแก้ไขปัญหามาตรฐานโครงข่ายทางพิเศษในปัจจุบัน 21 โครงการ และโครงการทางพิเศษเพิ่มเติมอีก 11 โครงการ ซึ่ง กทพ. ได้จัดทำ Action Plan เรียบร้อยแล้ว ก่อนเสนอ ครม.ต่อไป และเห็นชอบแผนพัฒนาการเดินทาง ทางน้ำในเขตกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑลและการเชื่อมต่อการเดินทาง เพื่อเพิ่มการบริการขนส่งในแม่น้ำลำคลอง และลดปริมาณการจราจรบนถนน ทั้งนี้มีคลองที่มีศักยภาพในการเดินเรือเบื้องต้นแล้ว 12 คลอง โดยมุ่งเน้นให้การพัฒนาเดินทาง ทางน้ำให้เป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ พร้อมเชื่อมต่อการเดินทางรูปแบบอื่นได้ แบบไร้รอยต่อ และให้สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ผลักดันเข้าสู่การปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ต่อไป โดยกรุงเทพมหานคร, คณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องบูรณาการร่วมกัน และเร่งรัดการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาระบบคมนาคมสามารถแก้ปัญหาการขนส่ง การจราจรทางบก-ทางน้ำให้สำเร็จตามแผนงาน และตรงความต้องการของประชาชน ให้เป็นรูปธรรม และสามารถรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ส่งเสริมการค้า การลงทุน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและทั่วประเทศต่อไป (แนวหน้า, 2565)

การเชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชน ล้อ ราง เรือ : อุปสรรค

ปัญหาการจราจรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของประชาชนคนเมือง และที่สำคัญกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยผลการศึกษาขององค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (ไจก้า) โครงการแผนแม่บทขนส่งมวลชนทางรางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าสาเหตุหลักของปัญหาการติดขัดเกิดจากปริมาณของรถยนต์ส่วนบุคคลสูงเกินกว่าขีดความสามารถของถนน นั้นเป็นเพราะระบบขนส่งมวลชนสาธารณะไม่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในหลายกรณี เช่น ไม่รวดเร็ว ไม่ปลอดภัย และไม่สะอาด ผลที่ตามมาคือคนกรุงต้องเผชิญกับรถติด เสียเวลาไปกับการเดินทางมากกว่า 35 นาทีในแต่ละเที่ยว สูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจราว 1.1 หมื่นล้านบาท/ปี ภายหลังจากที่นายกรัฐมนตรี ลงพื้นที่ตรวจการโครงการพัฒนาจุดเชื่อมต่อ “ล้อ ราง เรือ” ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโครงการเดินเรือคลองผดุงกรุงเกษม จากท่าเรือสถานีรถไฟหัวลำโพงถึงท่าเรือตลาดเทวราชกุญชร โดย กรุงเทพมหานครนำเรือโดยสารไฟฟ้าและเรือโดยสารใช้เครื่องยนต์ดีเซล สามารถรองรับผู้โดยสาร 40 ที่นั่ง ทดลองวิ่งเปรียบเทียบทำให้นายกฯ มีข้อสั่งการให้ กรุงเทพมหานครเปลี่ยนมาใช้เรือโดยสารไฟฟ้าสำหรับบริการประชาชนภายในคลองผดุงกรุงเกษม เนื่องจากเป็นเรือใช้พลังงานแบตเตอรี่ช่วยลดพลังงานการใช้น้ำมันและลดปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อม ล่าสุดสำนักการจราจรและขนส่งได้รับจัดสรรงบประมาณแล้วจำนวน 117 ล้านบาท ปัจจุบันอยู่ระหว่างหาตัวผู้รับจ้างเดินเรือและจัดหาเรือลำใหม่ คาดใช้ระยะ 5-6 เดือนจะได้ตัวผู้รับจ้าง ส่วนการเดินเรือภายในคลองผดุงกรุงเกษม ทาง กรุงเทพมหานครได้นำเรือของบริษัท กรุงเทพธนาคม ออกบริการประชาชนจำนวน 2 ลำ เป็นเรือไฟฟ้าและเรือดีเซล รวมถึงประสานสำนักการระบายน้ำ นำเรือมาร่วมให้บริการชั่วคราวอีก 6 ลำ รวมเป็น 8 ลำ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายจนถึงวันที่ 31 ธ.ค. ซึ่งช่วงทดลองให้บริการนี้ กรุงเทพมหานครจะสำรวจและประเมินกลุ่มผู้ใช้บริการ เพื่อกำหนดอัตราค่าโดยสารที่เหมาะสม คาดว่าจะมีอัตราอยู่ที่ 10-15 บาท (Post Today, 2565)

ส่วนกรณีศึกษาขยายเส้นทางเดินเรือในคลองแสนแสบ ในอดีตเส้นทางนี้เคยเปิดบริการประชาชนเมื่อปี 2556 จากท่าเรือพระโขนง-ตลาดมีนบุรี แต่ต้องยกเลิกไป เพราะขณะนั้นริมคลองยังไม่ได้ถูกพัฒนา ต่อมาเมื่อรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนพัฒนาและฟื้นฟูคลอง รวมถึงเร่งรัดก่อสร้างเขื่อนริมคลองแสนแสบ ทำให้ กรุงเทพมหานครจัดทำแผนพัฒนาจุดเชื่อมต่อระบบขนส่ง จึงมีแผนขยายเส้นทางเรือระยะแรก จากท่าเรือวัดศรี

บุญเรือง-ศูนย์การค้าพาซิโอ และระยะที่ 2 ศูนย์การค้าพาซิโอ-ตลาดมินบุรี รวม 11 กิโลเมตร อีกทั้งการขยายเส้นทางเรือดังกล่าวังสวดคล้องกับแผนการแก้ไขปัญหาจราจรในพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ที่ประสานเรื่องที่จะจอดในศูนย์การค้าพาซิโอ เพื่อจัดทำจุดปาร์กแอนด์ไรด์หรือเป็นที่จอดแล้วจร เพื่อบรรเทาการจราจรชั่วโมงเร่งด่วนเพิ่มทางเลือกการเดินทางได้เป็นอย่างดี ดังนั้นรัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งมวลชนสาธารณะทางเลือกใหม่เพิ่มเติมในช่วงระหว่างที่มีการก่อสร้างรถไฟฟ้าหลายสายอยู่ในขณะนี้ ทำให้ประชาชนมีระบบขนส่งทางเลือกที่สะดวก สะอาด ปลอดภัยและรวดเร็ว ลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืนที่สุด (Post Today, 2565)

สรุป

1. ด้านโอกาส การบริหารจัดการเพื่อเชื่อมต่อบริการขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครด้วยระบบ ล้อ ราง เรือ ถือเป็นโอกาสเพราะเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการภาครัฐดังนี้

1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน โดยจากการเชื่อมต่องดกล่าวทำให้การเดินทางทั่วกรุงเทพมหานคร ทุกมุมเมือง ด้วยระบบขนส่งไม่ว่าจะเป็นล้อ ราง เรือ นับว่าสะดวกสบายทุกช่องทาง เนื่องจากกรุงเทพมหานคร มีการพัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนให้มีความเชื่อมต่อและครอบคลุมมากขึ้น ตอบโจทย์การเดินทางของคนเมือง ด้วยการพัฒนาและเชื่อมต่อเส้นทางของการเดินทางทั้งรถโดยสารประจำทาง (ล้อ) รถไฟฟ้า (ราง) และทางน้ำ (เรือ) เข้าด้วยกัน

2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ โดยมีการพัฒนาและเชื่อมต่อเส้นทางของการเดินทางทั้งรถโดยสารประจำทาง (ล้อ) รถไฟฟ้า (ราง) และทางน้ำ (เรือ) เข้าด้วยกัน ประกอบด้วยโครงการต่างๆ 1) เชื่อมต่อการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าสายสีเขียวยส่วนต่อขยาย 25 สถานีและสายสีทอง 4 สถานีรวมจำนวน 29 สถานี 2) ปรับปรุงศาลาที่พักรถโดยสารรูปแบบใหม่ (Smart Bus Shelter) เช็ค ชาร์จ แอร์ 350 จุด 3) พัฒนาเส้นทางเดินเรือโดยสารในคลองทั้งฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี เชื่อมโยงการเดินทาง “ล้อ ราง เรือ” และพัฒนาให้เป็นเส้นทางสีเขียว เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการนำเรือไฟฟ้ามาใช้แทนเรือดีเซล ดังนั้น การเดินเรือในคลองผดุงกรุงเกษม 11 ท่า การเดินเรือโดยสารในคลองภาษีเจริญ 15 ท่า และการเดินเรือในคลองแสนแสบ 12 ท่า

3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ โดยปัจจุบันรัฐบาลมีแผนพัฒนาการเดินทาง ทางน้ำในเขตกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑลและการเชื่อมต่อการเดินทาง เพื่อเพิ่มการบริการขนส่งในแม่น้ำลำคลอง และลดปริมาณการจราจรบนถนน

4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น โดยการเชื่อมโยงการเดินทาง “ล้อ ราง เรือ” ในกรุงเทพมหานครมีคลองที่มีศักยภาพในการเดินเรือเบื้องต้นแล้ว 12 คลอง โดยมุ่งเน้นให้การพัฒนาเดินทาง ทางน้ำให้เป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ พร้อมเชื่อมต่อการเดินทางรูปแบบอื่นได้แบบไร้รอยต่อ

5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ โดยทางสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ผลักดันเข้าสู่การปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ต่อไป โดยกรุงเทพมหานคร, คณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการร่วมกัน และเร่งรัดการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาระบบคมนาคม สามารถแก้ปัญหาการขนส่ง การจราจรทางบก-ทางน้ำให้สำเร็จตามแผนงาน

6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความ โดยการเชื่อมโยงการเดินทาง “ล้อ ราง เรือ” ในกรุงเทพมหานครนั้น ตรงกับความต้องการของประชาชน มีความเป็นรูปธรรมและสามารถรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการค้า การลงทุน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

7) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการตรวจสอบและวัดผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

2. ปัญหา พบว่า 1) เล่นจักรยาน สำหรับประเทศไทยที่ขึ้นชื่อเรื่องรถติดมอเตอร์ไซด์เยอะ จึงไม่มีใครอยากเอาชีวิตไปเสี่ยงบนท้องถนน เพราะฉะนั้นเล่นจักรยานจึงจำเป็นอย่างยิ่งถ้าอยากให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองจักรยานจริงๆ 2) สภาพทางเท้า ในประเทศไทยต่อให้เคลียร์รถขึ้นออกไปแล้ว บางทีก็มีแค่ 2-3 เมตร แถมพื้นก็ไม่เรียบเสมอกันอีกด้วย มีเพียงหน้าโรงแรม หน้าห้างสรรพสินค้า และสถานที่ท่องเที่ยวเท่านั้นที่มีพื้นที่เรียบพอให้ปั่นจักรยานได้ 3) สภาพอากาศ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะประเทศไทยมีแค่หน้าร้อนกับร้อนมากเท่านั้น การปั่นจักรยานไปทำงานระยะทางไม่กี่กิโลเมตรก็ทำให้เหงื่อท่วมไปทั้งตัวได้ 4) ปริมาณของรถยนต์ส่วนบุคคลสูงเกินกว่าขีดความสามารถของถนน นั่นเป็นเพราะระบบขนส่งมวลชนสาธารณะไม่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในหลายกรณี เช่น ไม่รวดเร็ว ไม่ปลอดภัย และไม่สะอาด ผลที่ตามมาคือคนกรุงต้องเผชิญกับรถติด เสียเวลาไปกับการเดินทางมากกว่า 35 นาทีในแต่ละเที่ยว สูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจราว 1.1 หมื่นล้านบาท/ปี 5) การเชื่อมต่อกับเรือโดยสารที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ก็เกิดปัญหาโดยเรือโดยสารมีเสียงดังและก่อมลพิษทางน้ำและทางอากาศ

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *Nation Bike Thailand 2015*. สืบค้น 19 กันยายน 2566, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/business/618526>.
- กองบรรณาธิการ M2F. (2565). *ปั่น ปั่น'โครงการจักรยานสาธารณะ เชื่อมต่อระบบ ล้อราง เรือ*. สืบค้น 19 กันยายน 2566, จาก <https://www.m2fnews.com/news/bkknews/column/assavinbkk/67239>.
- เดลินิวส์. (2556). *กทม.หนุนใช้งาน "ปั่นปั่น" ลดจราจรเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม*. สืบค้น 19 กันยายน 2566, จาก <https://d.dailynews.co.th/bangkok/796973/>.
- แนวหน้า. (2565). *บิ๊กป้อม'ถก'คร.เร่งรัดแก้ปัญหาจราจรทั้งระบบ เชื่อม'ล้อราง เรือ*. สืบค้น 19 กันยายน 2566, จาก <https://www.naewna.com/local/637741>.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์กรุงเทพมหานคร. (2565). *กทม. เดินทางทั่วถึงสะดวกสบาย ด้วยระบบขนส่งสาธารณะ*. สืบค้น 19 กันยายน 2566, จาก <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/187>.
- สำนักสื่อสารทางสังคม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.). (2565). *เปิด 6 วาระสำคัญ บนเวที สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ*. สืบค้น 20 กันยายน 2566, จาก <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/187>.
- Marketeer Team. (2565). *ทำไม Bike Sharing ล้อแวลไม่รอดในไทย*, สืบค้น 20 กันยายน 2566, จาก <https://marketeeronline.co/archives/20071>.
- MGR ONLINE. (2565). *A Day Bike Fest 2015 ชวนคนไทยปั่นเพื่อสุขภาพ 12-15 พ.ย. 2558*. สืบค้น 20 กันยายน 2566, จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9580000126026>.
- Post Today. (2565). *รถติดเมืองกรุง ฉุกเฉิน.ปีละหมื่นล้าน*. สืบค้น 20 กันยายน 2566, จาก <https://www.posttoday.com/economy/news/567352>.